

STO ROKOV ZÁKLADNEJ UMELECKEJ ŠKOLY VO ZVOLENE 1919 — 2019

Výstavu SALÓN 50 ● PEDAGÓGOVIA ● ŽIACI ● PRIATELIA usporiadali: ZUŠ Nádvoň Zvolen, Mesto Zvolen, LESY Slovenskej republiky štátny podnik, Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene, vo výstavných priestoroch na Námestí SNP 22/33, v termíne 15. 10. - 29. 11. 2019.
Kurátor výstavy: PhDr. Bohumír Bachratý, CSc., umelecký historik, námet a koncepcia výstavy: VO ZUŠ, grafický dizajn: Tereza Šufliarska, hudobný hosť vernisáže: CELLOMANIA ● Eugen Prochác ● Ján Slávik ● Alexandra Kubínová ● Juraj Škoda.

Je to veľké jubileum a úžasná storočnica. V jej rámci mnohé a mnohé spomienky, fakty, udalosti a dokumenty, diela, tvorba a to podstatné - pedagógovia školy, jej žiaci, absolventi. Dnešnej ZUŠ na Nádvoňnej ulici predchádzala v roku 1919 Mestská hudobná škola. Potom jej neskoršie pokračovanie, 1955 Mestský hudobný ústav, 1958 Základná hudobná škola a v roku 1961 už nové rozšírenie a názov Ľudová škola umenia, LŠU. Od roku 1990 Základná umelecká škola, ZUŠ a jej štyri odbory: Hudobný, Výtvarný, Dramatický a Tanečný. Tieto odbory sa viažu na archetypy ľudskej kreativity. Na ľudské telo aj dušu človeka. Na citlivosť, výraz a prejav ľudských zmyslov. Na kúzelnú premenu homo ludens, ktorá začína v detstve a súvisí s výchovou a vzdelaním. Je to premena človeka hravého a hry na tvorbu a dielo.

V činnosti školy a jej odborov postupne početný kolektív učiteľov, pedagógov a umelcov a iste viac ako tisícka ich žiakov. Na jednej strane interná školská výučba. Hodiny, cvičenia, dielne, ateliér a na strane druhej výstupy navonok: koncerty, výstavy, programy a kultúrno-spoločenské akcie vo Zvolene i nad rámec mesta, pre deti, mládež, dospelých i generácie seniorov. Na škole prapôvodné formy ľudského múzického prejavu - tanec, divadlo, hudba a mnohé disciplíny výtvarného - vizuálneho umenia, klasické i súčasné: modelovanie, kreslenie, maľovanie, socharina, rezbárstvo, hrnčiarstvo a keramika, maľba na sklo, textil, fotografia, video, počítačové umenie... Dva katalógy predchádzajúcich jubileí školy, "60 rokov ZUŠ vo Zvolene 1919-1979" a "Mestská hudobná škola vo Zvolene a ZUŠ vo Zvolene 1919-1994" v mnohom dokumentovali činnosť ZUŠ. Rozsiahlejší je katalóg jubilea "100 rokov ZUŠ vo Zvolene 1919-2019", ktorý zostavili Mgr. Iveta Vitovská, riaditeľka ZUŠ, PaedDr. Tatiana Harachová a akad. mal. Juraj Šufliarsky. Tieto katalógy uvádzajú aj mená pedagógov Výtvarného odboru ZUŠ.

Odbor vznikol 1. 9. 1962. Prvou vedúcou odborom bola akad. sochárka Jarmila Podzimeková-Mráčková (1928-1981), rodáčka z Brna, ktorá v roku 1954 absolvovala Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave (odd. figurálneho sochárstva, prof. J. Kostka). Na výtvarnom odbore pôsobili a pôsobia Miroslav Bárdi, Zoltán Einetter, Ján Kamhal, Emília Launerová-Rubaninská, Valéria Nosálová, Hermína Šimkovičová-Pekarovičová, Milan

Štesko, Milan Pobjecký, Tatiana Harachová, René Tomášek, Martin Donoval, Ladislav Vojtuš, Juraj Šufliarsky, ako externí učiteľia L. Holubčíková, M. Lacko, J. Husár, S. Tropp. Odbor mal aj pobočky v Krupine, na Sliachi a v Detve (1963-1979), ktoré sa potom osamostatnili. Od roku 1963 poriada výtvarný odbor svoje výstavy, rozširuje svoje učebné programy, metodiku, výtvarné techniky a technológie. Sú tu aj nové formy vizuálnej výtvarnej komunikácie a prejavu v širokom rozpätí realizmu, výtvarnej moderny i klasiky, abstrakcie i niektorých tendencií postmodernity. Mnohí z absolventov odboru prešli na vysokoškolské výtvarné štúdiá. V Bratislave na Vysokú školu výtvarných umení, Vysokú školu múzických umení a na Fakultu architektúry STU, v Prahe - Akadémia výtvarných umení, Fakulta architektúry ČVUT, v Brne Vysoké učenie technické a Janáčkova akadémia múzických umení JAMU, v Banskej Bystrici Univerzita M. Bellu a v Holandsku NHTV Breda.

Žiaci výtvarného odboru ZUŠ spadajú do vekového rozpätia 6-15/16 rokov, a týchto príslušných vývojových štádií. (V súčasnosti sú to aj deti predškolského veku). V tomto rozpätí hovoria teórie detskej výtvarnej tvorby - James Sully, Cyril Burt, Herbert Read, u nás J. Uždil, J. Zhoř, o lineárnej kresbe a elementárnom modelovaní, o figurách, o popisnom symbolizme a vizuálnom realizme. Je to aj obdobie "potlačenia" (11-14 rokov) a umeleckého oživenia (nie v každom detskom subjekte) vo veku okolo 15 rokov. Sú to aj dôležité roky vytvárania vzťahových relácií a objavovania vlastného talentu a schopností, umeleckej vôle a správnej voľby i cesty k umeniu - v umení i živote. Práve v tomto všetkom je mimoriadne dôležitý pozitívny pedagogický kontakt a "vklad" na pôde školy a doma, v rodine.

Výtvarné výstavy ZUŠ vo Zvolene v predchádzajúcich rokoch (bol som pri niektorých), hodnoverne dokumentovali v tvorbe i dielach, v ich podobe, forme a obsahu, nosné kategórie výrazu a prejavu mladých žiakov - možno budúcich umelcov. Sú to výtvarné impresie a expresie. Realizmus i prvé pokusy o štylizáciu. Je to lyrika a rozprávačstvo, mladý romantizmus a fantázie, priama reč i symbolika tvorby. Tušenie abstrakcie. Je to aj dekoratívne čítanie, výtvarný znak aj ornament, rytmická skladba, cit pre detail i schopnosť videnia celku a celistvosti výtvarného opusu. Obrazu, ktorý má aj

svoje zvuky, melódie, hudbu a v iluzórnom pohybe foriem aj tanec. A v blízkosti dramatických umení aj svoje divadlo a krásnu, podmanivú, detskú i dospievajúcu hru a hry.

V čase "ZUŠky" sa konajú pre žiakov mnohé skúšky. Vytvára sa vedomie a poznanie troch zákonov ľudskej tvorivosti: "Symetrie, Proporcionality a Rytmu", ktoré formujú "štýl detskej tvorby", spočiatku hlavne v kresbe. Tá vždy bola a je hlavným východiskom výtvarnej gramotnosti maliarov i sochárov, grafikov, ilustrátorov, dizajnérov i architektov... Pojmy R-P-S majú však aj všeobecný význam a hodnoty: Rytmus života, Proporcionalita vzťahov, myslenia a činov, Symetria - vyváženosť a stabilita na naklonenej rovine života a osudov človeka a ľudí. Súčasťou našej všeobecnej človečiny i špecifického múzického talentu, "umeleckého chcenia" i premeny hry na tvorbu a prácu, dielo ako čin, svedectvo, podobenstvo a poslanstvo... je v našej dobe ohromnej a ohrozujúcej techniky strojov, čoraz vzácnejšia emociálna inteligencia. Ľudská citlivosť zmyslov i zdravého rozumu. Čisté videnie a myslenie. Etika a morálka, zodpovednosť a hlboké vcíťovanie-empatia do všetkého podstatného v živote človečika a ľudí. Aj to sa rodí v prvom-druhom i treťom detstve dieťaťa. Dieťaťa, "ktoré je vo mne ako môj najvlastnejší pôvod" (Saul Steinberg) a "Malý princ" ako ho napísal Antoine de Saint-Exupéry vo svojej kúzelní rozprávke knižke.

Je veľa rozprávok pre deti. Sú aj mnohé, priamo rozprávkové deti, talentované a zázračné. 20. storočie prinieslo pojmy "večné dieťa" a "majestáť dieťaťa". Moderná doba vyzdvihla aj detské výtvarné umenie. Jeho kolískou sú aj naše umelecké školy. Tie základné, stredné i vysoké. K tým základným patrí aj ZUŠ vo Zvolene. Výstava jej Výtvarného odboru k jubileu "100" je vzácna svojou trojkombináciou a spojením. V malom výbere prezentuje veľké rozpätie: Tvorbu súčasných žiakov odboru i bývalých absolventov a pedagógov niekdajších (aj nežijúcich) a súčasných. Je to výstava mnohých spomienok. Výstava ako pozdrav a pocta stému výročiu ZUŠ vo Zvolene. 1919-2019. A ďalšia storočnica sa otvára...

PhDr. Bohumír Bachratý, CSc.
umelecký historik, Bratislava

SALÓN 50

15 OKT

UČITELIA

● TATIANA HARACHOVÁ ●
LADISLAV VOJTUŠ ● JURAJ ŠUFLIARSKÝ ●
● JÁN HUSÁR ● RENÉ TOMÁŠEK ● MILAN POBJECKÝ ●
EMÍLIA LAUNEROVÁ RUBANINSKÁ ● MIROSLAV BÁRDI ●
● LENKA LIPÁROVÁ KASÁČOVÁ ● NORA TRNKOVÁ KÚDELKOVÁ ●
JARMILA PODZIMKOVÁ MRÁČKOVÁ ● MILAN ŠTESKO ●
● STANISLAV TROPP ● ADRIÁNA KOSCELNÍKOVA ●
JANA KOŽUŠKOVÁ ● ANDREA STÜNKEL RAPANTOVÁ

ŽIACI

● TEREZA ŠUFLIARSKA ● ELIŠKA ŠUFLIARSKA ● ANDREJ ČANECKÝ ●
NORA ČANECKÁ ● JÁN HUSÁR ml. ● JAKUB JULÉNY ●
● IVANA MACKOVÁ ● KAROLÍNA KAMENSKÁ ● ANDREJ VÁGNER ●
MARIÁN IHRING ● MAREK BARJAK ● MARTIN SCHWARZ ●
● LÍVIA KOŽUŠKOVÁ ● MARCO RAPANT ● MARTIN VAIS ●
JOZEF DANGLÁR GERTLI ● INA VÝBOHOVÁ ● VANDA VÝBOHOVÁ ●
● MARCELA LOVIŠKOVÁ KUBIŠOVÁ

PRIATELIA

● MILAN SOKOL ● KATARÍNA SOKOLOVÁ ● LUBOMÍR BLECHA ●
LUBO VOJTEK ● MICHAL BARTKO ● PAVOL ŠTESKO ●
● JÁN FILO ● DUŠAN KRŇÁČ ● RASTISLAV BOHUŠ ●
DRAHOMÍR PRIHEL ● MICHAL UHRÍK ● JÁN LIŠANÍK ●
● MIKULÁŠ PALKO ● LUBOMÍR HYBSKÝ ●
● GUSTÁV ŠIMKOVIČ ●
JOZEF CHROBÁK

29 NOV

2019